

1. UVOD

1. 1. Pojam prekršaja

Prekršaji predstavljaju kršenje javnog poretka ili propisa o ekonomskom i finansijskom poslovanju utvrđena zakonom ili drugim propisom, za koje su određena obilježja i za koje su propisane sankcije.¹

Prekršaj je društveno štetno, protivpravno i skrivljeno djelo koje je upereno protiv interesa društva. Pojam prekršaja predstavlja i svojevrsnu kombinaciju prekršaja i privrednog prestupa (ovo zbog toga što je odredbama Zakona o prekršajima Republike Srpske iz 1996. godine došlo do ukidanja Zakona o privrednim prestupima, te su privredni prestupi vraćeni u oblast prekršaja i ne predstavljaju posebnu vrstu delikata), a niz teoretičara zbog toga pravi podjelu prekršaja na dvije vrste:

1. osnovne ili opšte prekršaje, koje čine povrede propisa javnog poretka ili reda i
2. posebne ili specijalne, koje čine povrede propisa o privrednom, odnosno ekonomskom ili finansijskom poslovanju).

Iz pojma prekršaja vidljiva su tri osnovna elementa prekršaja, i to:

1. postojanje kršenja javnog poretka, odnosno povreda propisa o javnom redu ili propisa o ekonomskom i finansijskom poslovanju,
2. propisanost u zakonu ili drugom propisu i
3. predviđenost, odnosno propisanost prekršajne sankcije.

Postoji veliki broj društveno štetnih povreda društvenog života, javnog reda ili poretka ili neke druge društvene vrijednosti, oličenih kroz norme pravnog poretka koje predstavljaju prekršaje. Te povrede javnog reda ili poretka koje se javljaju kao protivpravna djela učinilaca prekršaja, a za koja zakon predviđa posebne vrste prekršajnih sankcija, svrstane su u niz posebnih grupa ili vrsta prekršaja, pa tako imamo prekršaje koji se odnose na javni red i mir, prekršaje iz oblasti bezbjednosti saobraćaja, tzv. carinske i poreske prekršaje, prekršaje koji se odnose na oružje i municiju i dr.

¹ Zakon o prekršajima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 34/06, 1/09 i 29/10;

Prekršaji su posebna vrsta nepravda, lakša kategorija delikata od krivičnih djela (i privrednih prestupa) jer se njima napadaju društvena dobra manje vrijednosti, odnosno manjeg značaja, a i napadi na ova dobra su manjeg intenziteta. S obzirom na to, postoji razlika između krivičnog djela i prekršaja i ona je kvalitativna i kvantitativna, odnosno razlika je u karakteru i intenzitetu povrede.

Krivično djelo je društveno opasno djelo, dok prekršaj predstavlja povredu društvene discipline (prekršaji predstavljaju delikte ugrožavanja kod kojih je povreda norme, odnosno propisa primarna, za razliku od krivičnog djela kod kojeg je primarna povreda, odnosno ugrožavanje pravnog dobra ili interesa). Pored ove, postoji i niz drugih razlika između krivičnog djela i prekršaja. Krivična djela mogu biti određena samo zakonom, dok prekršaji mogu biti propisani zakonom, ali i nekim drugim propisom (niže pravne snage od zakona, npr. uredbom Vlade ili odlukom Skupštine opštine ili grada i sl.). Razlika između krivičnog djela i prekršaja postoji i u pogledu pravnih sankcija (za učinioce krivičnih djela propisana je, u pravilu, teža, a za učinioce prekršaja lakša pravna sankcija). Prekršajne sankcije imaju više preventivni, a krivične više represivni karakter. Nadalje, za ove dvije kategorije delikata različiti su i organi nadležni za gonjenje njihovih učinilaca, kao i organi nadležni za njihovo rješavanje (u nekim zemljama).²